

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2014. július 17.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Személyek szabad mozgása — Az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdése — Az ügyvédi névjegyzékbe való bejegyzés megtagadásának lehetősége valamely tagállam olyan állampolgáraival szemben, akik az ügyvédi szakmai képesítést más tagállamban szerezték meg — Joggal való visszaélés”

A C-58/13. és C-59/13. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a Consiglio Nazionale Forense (Olaszország) a Bírósághoz 2013. február 4-én érkezett, 2012. szeptember 29-i határozataival terjesztett elő az előtte

Angelo Alberto Torresi (C-58/13),

Pierfrancesco Torresi (C-59/13)

és

a **Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Macerata**

között folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, K. Lenaerts elnökhelyettes, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen (előadó), Juhász E. és M. Safjan tanácselnökök, A. Rosas, D. Šváby, M. Berger, S. Rodin, F. Biltgen és K. Jürimäe bírák,

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: A. Impellizzeri tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2014. február 11-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- A. Torresi és P. Torresi képviselőiben C. Torresi avvocato,
- az olasz kormány képviselőiben G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: S. Fiorentino avvocato dello Stato,

* Az eljárás nyelve: olasz.

- a spanyol kormány képviselőjében A. Rubio González és S. Centeno Huerta, meghatalmazotti minőségben,
  - az osztrák kormány képviselőjében A. Posch, meghatalmazotti minőségben,
  - a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,
  - a román kormány képviselőjében R.-H. Radu, R.-I. Hatieganu és A.-L. Crișan, meghatalmazotti minőségben,
  - az Európai Parlament képviselőjében M. Gómez-Leal és L. Visaggio, meghatalmazotti minőségben,
  - az Európai Unió Tanácsa képviselőjében A. Vitro és P. Mahnič Bruni, meghatalmazotti minőségben,
  - az Európai Bizottság képviselőjében E. Montaguti és H. Støvlbæk, meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok indítványának a 2014. április 10-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az ügyvédi hivatásnak a képesítés megszerzése országától eltérő tagállamokban történő folyamatos gyakorlásának elősegítéséről szóló, 1998. február 16-i 98/5/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 77., 36. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 3. kötet, 83. o.) 3. cikkének értelmezését és érvényességét érintik.
- 2 E kérelmeket az A. Torresi, illetve P. Torresi és a Consiglio dell’Ordine degli Avvocati di Macerata (a maceratai ügyvédi kamara tanácsa, a továbbiakban: a maceratai kamara tanácsa) között annak tárgyában folyamatban lévő két jogvita keretében terjesztették elő, hogy az utóbbi tanács megtagadta, hogy az előbbi két személy által az ügyvédi névjegyzék külön tagozatába való bejegyzés iránt előterjesztett kérelmeknek helyt adjon.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 98/5 irányelv (6) preambulumbekzdésének szövege a következő:

„mivel a közösségi szintű szabályozás azért is indokolt, mert eddig csupán néhány tagállam engedélyezte, hogy területén más tagállamból érkezett ügyvédek a saját országuk szakmai címét viselve a szolgáltatásnyújtáson kívül más ügyvédi tevékenységet folytassanak; mivel azonban azokban a tagállamokban, ahol ez a lehetőség fennáll, a részletes gyakorlati szabályok, például a tevékenységi kör vagy a hatóságoknál történő bejegyeztetés tekintetében jelentősen különböznek; mivel a körülmények különbözősége egyenlőtlenségeket és a tagállamok ügyvédei közötti verseny torzítását, illetve a mozgás szabadságának akadályozását eredményezi; mivel csak egy, a szolgáltatásnyújtástól eltérő szakmai tevékenység folytatását szabályzó irányelv képes ezeket a saját országuk szakmai címét használva tevékenykedő ügyvédek sújtó nehézségeket elhárítani [helyesen: mivel csak egy, a szolgáltatásnyújtástól eltérő szakmai tevékenységnek a saját országuk szakmai címét használva tevékenykedő ügyvédek általi gyakorlását szabályzó irányelv képes ezeket a nehézségeket elhárítani] és ez nyújt lehetőséget arra, hogy azonos lehetőségeket biztosítson az ügyvédeknek és a jogi szolgáltatások igénybevevőinek valamennyi tagállamban”.

4 Az említett irányelv 1. cikkének (1) bekezdése értelmében annak célja az ügyvédi hivatás önálló ügyvédként vagy alkalmazotti minőségben, az ügyvédi minősítés megszerzése országától eltérő másik tagállamban történő folyamatos gyakorlásának megkönnyítése.

5 A 98/5 irányelvnek „Az ügyvédi hivatás gyakorlásának joga a saját tagállam szakmai megnevezésével” című 2. cikke első bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„Bármely ügyvéd jogosult állandó jelleggel bármely más tagállamban a saját tagállamában megszerzett szakmai címmel az 5. cikkben meghatározott tevékenységek folytatására.”

6 Ugyanezen irányelvnek a „Bejegyzés a hatáskörrel rendelkező hatóságnál” című 3. cikke (1) és (2) bekezdésében a következőket írja elő:

„(1) Annak az ügyvédnek, aki másik tagállamban kíván működni, mint ahol ügyvédi képesítését megszerezte, az adott ország [helyesen: tagállam] hatáskörrel rendelkező hatóságánál be kell jegyeztetnie magát.

(2) A fogadó tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságának be kell jegyeznie az ügyvédet, ha az ügyvéd bemutatja a saját tagállamának hatáskörrel rendelkező hatóságánál történt bejegyzését bizonyító igazolást. A hatóság előírhatja, hogy a saját tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságánál történt bejegyzést bizonyító igazolás nem lehet három hónapnál régebbi. A bejegyzésről a hatóságnak értesítenie kell az ügyvéd saját tagállamának hatáskörrel rendelkező hatóságát.”

Az olasz jog

7 Az Olasz Köztársaság a 98/5 irányelvet a belső jogába a 2001. február 2-i 96. sz. törvényerejű rendelettel (a GURI 2001. április 4-i 79. számának rendes melléklete; a továbbiakban: 96/2001. sz. törvényerejű rendelet) ültette át. E törvényerejű rendelet 6. cikke, melynek címe „Bejegyzés”, a következőképpen rendelkezik:

„(1) Azok a tagállami állampolgárok, akik a 2. cikkben említett címek valamelyikével rendelkeznek, az ügyvédi szakma Olaszországban történő állandó gyakorlásához kötelesek a névjegyzék külön tagozatába való bejegyzésüket kérni annál a kerületi kamarai tanácsnál, amelynek területén állandó lakóhelyük vagy szakmai székhelyük van, a társadalombiztosítási kötelezettségekre vonatkozó szabályozás tiszteletben tartása mellett.

(2) A névjegyzék külön tagozatába való bejegyzésnek feltétele, hogy a kérelmezőt a származási tagállam hatáskörrel rendelkező szakmai szervezete bejegyezze.

(3) A bejegyzés iránti kérelemhez a következő dokumentumokat kell mellékelni:

- a) az Európai Unió valamely tagállamának állampolgárságát igazoló állampolgársági bizonyítvány, vagy a bizonyítványt helyettesítő nyilatkozat;
- b) lakóhely-igazolás vagy az igazolást helyettesítő nyilatkozat, vagy a kérelmezőnek a szakmai székhely megjelölését tartalmazó nyilatkozata;
- c) a származási tagállam szakmai szervezetébe való bejegyzés igazolása, melyet a benyújtás időpontját legfeljebb három hónappal megelőzően állítottak ki, vagy az igazolást helyettesítő nyilatkozat.

[...]

(6) A kamarai tanács a kérelem benyújtásától, illetve hiányainak pótlásától számított harminc napon belül, ha megállapítható a kötelező feltételek fennállása, és amennyiben összeférhetlenségi okok nem akadályozzák, elrendeli a külön tagozatba való bejegyzést, és értesíti erről a származási tagállam megfelelő hatóságát.

(7) A kérelem csak az érintett előzetes meghallgatását követően utasítható el. A határozatot indokolni kell, és azt tizenöt napos határidőn belül teljes terjedelmében közölni kell az érintettel, valamint az államügyésszel [...]

(8) Amennyiben a kamarai tanács a kérelemről a (6) bekezdésben előírt határidőn belül nem határozott, az érintett az említett határidő lejártát követő tíz napon belül a Consiglio Nazionale Forenséhez [az országos ügyvédi kamara tanácsa] fordulhat, amely a bejegyzésről érdemben dönt.

(9) A névjegyzék külön tagozatába való bejegyzéssel a letelepedett ügyvéd szavazati jogot szerez, választhatósági jogot azonban nem.

[...]”

- 8 Az 1933. november 27-i 1578. sz. királyi törvényrendelet értelmében – amelyet módosításokat követően a később módosított 1934. évi 36. sz. törvény (a *Gazzetta Ufficiale* 1934. január 30-i 24. száma) alakított törvénnyé – a Consiglio Nazionale Forense határozatai jogellenességre alapított jogalapokra történő hivatkozással megtámadhatóak a Corte Suprema di Cassazione (legfelsőbb bíróság) egyesített tanácsai előtt.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 9 A. Torresi és P. Torresi, miután Olaszországban egyetemi jogi diplomát szereztek, Spanyolországban is egyetemi jogi diplomát szereztek, és 2011. december 1-jén ügyvédként bejegyezték őket az Ilustre Colegio de Abogados de Santa Cruz de Tenerife (santa cruz de tenerifei [Spanyolország] ügyvédi kamara) névjegyzékébe.
- 10 A. Torresi és P. Torresi 2012. március 17-én a 96/2001. sz. törvényerejű rendelet 6. cikke alapján kérelmet nyújtottak be a maceratai kamara tanácsához az ügyvédi névjegyzéknek az Olasz Köztársaságtól eltérő tagállamban adott szakmai címmel rendelkező és az Olasz Köztársaságban letelepedett ügyvédek (a továbbiakban: letelepedett ügyvédek) tartalmazó külön tagozatába való bejegyzés iránt.
- 11 A maceratai kamara tanácsa a bejegyzés iránti kérelmekről nem határozott a 96/2001. sz. törvényerejű rendelet 6. cikkének (6) bekezdése által előírt harmincnapos határidőn belül.
- 12 A. Torresi és P. Torresi tehát a 2012. április 19-én, illetve 2012. április 20-án benyújtott jogorvoslati kérelemmel a Consiglio Nazionale Forenséhez fordult abból a célból, hogy az bírálja el a bejegyzés iránti kérelmeiket. Kérelmeik alátámasztásaként azzal érveltek, hogy a kérelmezett bejegyzések a hatályban lévő szabályozás által megkövetelt egyetlen feltételtől függnék, nevezetesen „a származási tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságánál történő bejegyzés igazolásától”, mely tagállam a jelen ügyben a Spanyol Királyság.
- 13 A Consiglio Nazionale Forense azonban úgy véli, hogy a 98/5 irányelv céljaival nem tűnik összeegyeztethetőnek, és joggal való visszaélésnek minősülhet azon személy helyzete, aki azt követően, hogy valamely tagállamban jogi diplomát szerzett, egy másik tagállamba megy abból a célból, hogy ott megszerezze az ügyvédi címet azzal a céllal, hogy aztán rögtön visszatérjen az előbbi tagállamba a szakmai tevékenység gyakorlása céljából.

- 14 A Consiglio Nazionale Forense, amelynek kételyei vannak a 98/5 irányelv 3. cikkének értelmezését és érvényességét illetően, emlékeztetve arra, hogy a Bíróság megállapította a Consiglio Nazionale Forense hatáskörét arra, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen elő (Gebhard-ítélet, C-55/94, EU:C:1995:411), úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A joggal való visszaélés tilalmának általános elvével és a nemzeti identitás EUSZ 4. cikk (2) bekezdése szerinti tiszteletben tartásával összefüggésben úgy kell-e értelmezni a [98/5 irányelv] 3. cikkét, hogy az kötelezi a nemzeti közigazgatási hatóságokat, hogy jegyezzék be a letelepedett ügyvédek névjegyzékébe az olyan olasz állampolgárokat, akik az uniós joggal való visszaélést valósítottak meg, és hogy e cikkel ellentétes az olyan nemzeti gyakorlat, amely lehetővé teszi az említett hatóságok számára, hogy elutasítsák a letelepedett ügyvédek névjegyzékébe való bejegyzés iránti kérelmeket, amennyiben fennállnak olyan objektív körülmények, amelyek alapján megállapítható az uniós joggal való visszaélés megvalósulása, feltéve hogy biztosítva van egyrészt az arányosság és a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének tiszteletben tartása, másrészt az érintett azon joga, hogy a letelepedés szabadságának esetleges megsértéséből eredő igényét bírói úton érvényesítse, tehát biztosítva van a közigazgatási tevékenység bírósági felülvizsgálata?

2) Az [első] kérdésre adandó nemleges válasz esetén az EUSZ 4. cikk (2) bekezdésére figyelemmel érvénytelennek kell-e tekinteni [a 98/5 irányelv] ily módon értelmezett 3. cikkét annyiban, amennyiben lehetővé teszi azon tagállami szabályozás megkerülését, amely az ügyvédi tevékenység gyakorlását szakvizsga megszerzéséhez köti, holott e vizsgát az említett állam alkotmánya írja elő, és az részét képezi a szakmai tevékenységet igénybe vevők védelme és a megfelelő igazságszolgáltatás gyakorlása alapvető elveinek?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A Bíróság hatásköréről

- 15 Először is A. Torresi és P. Torresi többek között azzal érvelnek, hogy a Consiglio Nazionale Forense nem bírósági szerv, tehát nem jogosult arra, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatalra utaljon. Konkrétan a Consiglio Nazionale Forense csak abban az esetben gyakorol bírósági funkciókat, ha fegyelmi ügyekben jár el, nincsenek ilyen funkciói azonban akkor, ha az ügyvédi névjegyzéket vezeti, amelynek keretében csupán tisztán közigazgatási funkciókat gyakorol. Abban az esetben tehát, ha a Consiglio Nazionale Forenséhez a 96/2001. sz. törvényerejű rendelet 6. cikkének (8) bekezdése alapján fordulnak, a Consiglio Nazionale Forensének a bejegyzésről az azon helyi kamarai tanács hierarchikusan felettes közigazgatási szerveként kell határoznia, amely elmulasztotta az ugyanezen cikk (6) bekezdésében előírt határidőn belül történő határozathozatalt.
- 16 A. Torresi és P. Torresi a Wilson-ítéletre (C-506/04, EU:C:2006:587) hivatkozva azzal érvel továbbá, hogy a Consiglio Nazionale Forense nem felel meg a pártatlanság követelményének, mivel a tagjai az egyes helyi kamarai tanácsok – a jelen eljárásban félként részt vevő tanácsot is ideértve – által megválasztott ügyvédek. Következésképpen fennáll annak a veszélye, hogy a Consiglio Nazionale Forense elé terjesztett kérdés megoldását olyan gyakorlati érdek befolyásolja, mint például a bejegyzések korlátozásának az érdeke, és azt nem a jogi szabály alkalmazása motiválja.
- 17 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint annak értékeléséhez, hogy az előzetes döntéshozatalt kezdeményező szervezet az EUMSZ 267. cikk szerinti „bíróság” jellemzőivel rendelkezik-e, a Bíróság bizonyos tényezők összességét veszi figyelembe, amelyek közé tartozik az, hogy a szervezet jogszabály alapján jött-e létre, állandó jelleggel működik-e, kötelező jellegű igazságszolgáltatási tevékenységet folytat-e, az eljárása kontradiktórius jellegű-e, a szervezet

jogszabályokat alkalmaz-e, valamint hogy a szervezet független-e (lásd különösen: Miles és társai ítélet, C-196/09, EU:C:2011:388, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, és Belov-ítélet, C-394/11, EU:C:2013:48, 38. pont).

- 18 Pontosabban a kérdést előterjesztő szerv függetlenségét illetően e követelmény azt feltételezi, hogy a szervezet védett az olyan külső beavatkozástól vagy nyomástól, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét az eléjük kerülő jogvitát illetően (lásd Wilson-ítélet, EU:C:2006:587, 51. pont).
- 19 Ezenfelül annak meghatározása érdekében, hogy a törvény által különféle funkciókkal felruházott valamely nemzeti szerv az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróságnak” minősül-e, azoknak a funkcióknak a sajátos jellegét kell megvizsgálni, amelyeket az abban a konkrét normatív összefüggésben gyakorol, amelyben szükségesnek tartotta, hogy a Bírósághoz forduljon. A Bírósághoz kizárólag olyan nemzeti bíróság fordulhat, amely előtt jogvita van folyamatban, és ha hozzá igazságszolgáltatási jellegű határozat meghozatalára irányuló eljárás keretében való határozathozatal érdekében fordultak (lásd: Belov-ítélet, EU:C:2013:48, 39. és 41. pont).
- 20 Azon első öt tényező vonatkozásában, amelyeket a jelen ítélet 17. pontja felidéz, a Bíróság előtti iratokból kitűnik, hogy a Consiglio Nazionale Forensét törvény hozta létre, és az állandó jellegű. Ezenfelül mivel jogszabály írja elő az arra vonatkozó hatáskörét, hogy a helyi kamarai tanácsok által elfogadott határozatok elleni jogorvoslatot elbírálja, és mivel e hatáskör nem választható jellegű, valamint a Consiglio Nazionale Forense által az e hatáskör keretében hozott határozatok végrehajthatóak, az kötelező jellegű igazságszolgáltatási tevékenységet folytat. Végezetül vitathatatlan, hogy egyrészt a Consiglio Nazionale Forense előtt alkalmazandó eljárás, amelyet nagyrészt a polgári peres eljárás szabályai inspirálnak, mind az írásbeli szakaszban, mind pedig a szóbeli szakaszban kontradiktórius jellegű, és másrészt e szervezet jogszabályokat alkalmaz.
- 21 Ami a függetlenség követelményét illeti, először is meg kell állapítani, hogy többek között az olasz kormány által közlőtekből kitűnik, hogy bár a Consiglio Nazionale Forense a Corte suprema di cassazione előtt eljárni jogosult ügyvédek köréből a különböző helyi kamarai tanácsok tagjai által kiválasztott tanácsosokból álló szervezet, tekintettel arra, hogy magukat e tanács tagjait is az érintett ügyvédi névjegyzékbe bejegyzett ügyvédek választják, a nemzeti tanácsosi megbízatás tekintetében összeférhetlenség áll fenn különösen a helyi ügyvédi kamarai tanács tagságával.
- 22 Másodszor egyértelműnek tűnik, hogy a Consiglio Nazionale Forensére vonatkoznak az olasz alkotmányban a bíróságok függetlenségére és pártatlanságára vonatkozó garanciái. A Consiglio Nazionale Forense is teljesen autonóm módon gyakorolja a funkcióit anélkül, hogy bárkinek alárendelt lenne, és anélkül, hogy bárhonnán utasításokat kapna. Ezenfelül az olasz polgári perrendtartásnak a kizárásra vonatkozó rendelkezései teljes mértékben alkalmazandóak a Consiglio Nazionale Forensére.
- 23 Harmadszor, amint azt az olasz kormány a tárgyalás során megerősítette, az olyan helyi ügyvédi kamarai tanáccsal ellentétben, amely a határozata ellen benyújtott jogorvoslati kérelemmel megindított eljárás keretében a Consiglio Nazionale Forense előtt félként vesz részt, a Consiglio Nazionale Forense nem vehet részt félként a Corte suprema di cassazione előtt, azon határozattal szemben indított eljárásban, amellyel az érintett kamarai tanács elleni jogorvoslati kérelmet elbírálta. A Consiglio Nazionale Forense tehát, amint azt a Bíróság ítélkezési gyakorlata megköveteli (lásd: Wilson-ítélet, EU:C:2006:587, 49. pont), harmadik személynek minősül ahhoz a hatósághoz képest, amely a jogorvoslati kérelemmel megtámadott határozatot hozta.
- 24 Végezetül az iratokból kitűnik, hogy az állandó gyakorlat szerint a bejegyzés iránti kérelemmel érintett ügyvédi kamarai tanácsba tartozó nemzeti tanácsos nem vesz részt a Consiglio Nazionale Forense határozatot hozó tanácsában, a kizárásra vonatkozóan az olasz polgári perrendtartás által előírt

szabályok teljes mértékű alkalmazhatóságának sérelme nélkül. Az olasz kormány a tárgyalás során azt nyilatkozta, hogy bár a Consiglio Nazionale Forense egyik tagja a maceratai ügyvédi kamara bejegyzett tagja volt, az A. Torresit és P. Torresit érintő eljárásokban kizárási ok miatt nem vett részt.

- 25 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a Consiglio Nazionale Forense megfelel a függetlenség és a pártatlanság követelményeinek, amelyek az EUMSZ 267. cikk értelmében vett bíróságot jellemzik.
- 26 A jelen ítélet 19. pontjában felidézett követelmény tekintetében, mely szerint a kérdést előterjesztő szerv csak igazságszolgáltatási funkció gyakorlása keretében fordulhat a Bírósághoz, meg kell állapítani, hogy A. Torresi és P. Torresi állításaival ellentétben abban az esetben, ha a 96/2001. sz. törvényerejű rendelet 6. cikkének (8) bekezdése alapján a Consiglio Nazionale Forenséhez amiatt fordulnak, hogy a kamarai tanács az ügyvédi névjegyzék külön tagozatába való bejegyzés iránti kérelem előterjesztésének időpontjától számított 30 napos határidőn belül nem hozott határozatot, a Consiglio Nazionale Forense nem csupán ezen kérelmet bírálja el az érintett kamarai tanács helyett. Amint ugyanis többek között az olasz kormány magyarázataiból, valamint az A. Torresi és P. Torresi által a maceratai kamara tanácsa ellen benyújtott jogorvoslati kérelmekre vonatkozó, 2012. szeptember 29-én, a Consiglio Nazionale Forense előtt tartott tárgyalások jegyzőkönyveiből kitűnik, a Consiglio Nazionale Forensének arról is határoznia kell, hogy megalapozott-e az érintett kamarai tanács hallgatóságos határozata, amely elutasítja az érdekelt bejegyzés iránti kérelmét. Ebben az esetben, ha a jogorvoslati kérelemnek helyt adnak, akkor a Consiglio Nazionale Forensének el kell bírálnia a bejegyzés iránti kérelem megalapozottságát.
- 27 Az is vitathatatlan, hogy a 96/2001. sz. törvényerejű rendelet 6. cikkének (8) bekezdése értelmében vett jogorvoslati kérelem benyújtása olyan eljáráshoz vezet, amelynek keretében a feleknek az érveiket írásban és szóban kell előterjeszteniük nyilvános tárgyaláson, ügyvéd segítségével. A tárgyaláson az ügyész is részt vesz az indítványának előterjesztése céljából. A jelen ügyben az előző pontban említett jegyzőkönyvekből következik, hogy az ügyész kérte A. Torresi és P. Torresi jogorvoslati kérelmeinek az elutasítását. A Consiglio Nazionale Forense zárt ülésen hirdeti ki döntését, olyan határozattal, amelynek formája, elnevezése és tartalma az olasz nép nevében kihirdetett ítéletekével megegyezik.
- 28 Végezetül – amint arra a jelen ítélet 23. pontja emlékeztet –, míg a helyi ügyvédi kamara tanácsa, amelynek a határozatával szemben jogorvoslati kérelmet nyújtanak be a Consiglio Nazionale Forenséhez, félként részt vesz a Consiglio Nazionale Forense előtti eljárásban, abban az esetben, ha azt a határozatot, amellyel a Consiglio Nazionale Forense az említett jogorvoslati kérelmet elbírálta, szintén megtámadják a Corte suprema di cassazione előtt, a Consiglio Nazionale Forense nem vesz részt félként az említett bíróság előtti eljárásban. Valójában – amint az többek között az említett bíróság ítéletéből következik, amelyet egyesített tanácsai hoztak 2011. december 22-én, és amelyre A. Torresi és P. Torresi az írásbeli észrevételeikben hivatkoznak – az érintett ügyvédi kamarai tanács marad fél a Corte suprema di cassazione előtti eljárásban.
- 29 Következésképpen a Consiglio Nazionale Forense a jelen ügyben valóban jogvita tárgyában jár el, és hozzá igazságszolgáltatási jellegű határozat meghozatalára irányuló eljárás keretében való határozathozatal érdekében fordultak.
- 30 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Consiglio Nazionale Forense abban az esetben, ha a 96/2001 sz. törvényerejű rendelet 6. cikkének (8) bekezdése alapján felülvizsgálatot gyakorol, az EUMSZ 2667. cikk értelmében vett bíróságnak minősül, és következésképpen a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az általa előterjesztett kérdések megválaszolására.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságáról

- 31 A. Torresi és P. Torresi, valamint az Európai Unió Tanácsa azzal érvelnek, hogy a Bíróságnak az e területen alkalmazott egyértelmű ítélkezési gyakorlatára tekintettel a Consiglio Nazionale Forense által előterjesztett kérdések az *acte éclairé* doktrína alkalmazási körébe tartoznak, és következésképpen elfogadhatatlanok.
- 32 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy még ha a Bíróságnak van is a az adott jogkérdést megoldó ítélkezési gyakorlata, a nemzeti bíróságok továbbra is teljesen szabadon fordulhatnak a Bírósághoz, ha azt célszerűnek tartják (lásd: Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 13–15. pont), anélkül hogy az a körülmény, hogy az értelmezésre előterjesztett rendelkezéseket a Bíróság már értelmezte, azzal a következménnyel járna, hogy a Bíróság elveszíti az újbóli határozathozatalra vonatkozó hatáskörét (lásd ebben az értelemben: Boxus és társai ítélet, C-128/09–131/09, 134/09 és 135/09, EU:C:2011:667, 32. pont).
- 33 Következésképpen az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elfogadhatók.

Az első kérdésről

- 34 A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a 98/5 irányelv 3. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságai joggal való visszaélésre hivatkozva megtagadják a letelepedett ügyvédek névjegyzékébe való bejegyzést e tagállam olyan állampolgáraival szemben, akik azt követően, hogy e tagállamban egyetemi diplomát szereztek, valamely más tagállamba távoztak annak érdekében, hogy ott megszerezzék az ügyvédi szakmai képesítést, majd ezt követően visszatértek az előbb említett tagállamba abból a célból, hogy ott az ügyvédi szakmát a szakmai képesítés helye szerinti tagállamban megszerzett szakmai címmel gyakorolják.
- 35 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a 98/5 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése értelmében az irányelv célja az ügyvédi hivatás folyamatos gyakorlásának megkönnyítése az ügyvédi minősítés megszerzése országától eltérő másik tagállamban.
- 36 E tekintetben a Bíróságnak már volt alkalma annak megállapítására, hogy az említett irányelv a származási tagállamban szerzett címmel szakmai tevékenységet folytatni kívánó migráns ügyvédek szakmai címeinek kölcsönös elismerésére vonatkozó mechanizmust hoz létre (lásd: Luxemburg kontra Parlament és Tanács ítélet, C-168/98, EU:C:2000:598, 56. pont).
- 37 Ezenfelül – amint az a 98/5 irányelv (6) preambulumbekkezdéséből következik – az irányelv révén az uniós jogalkotó különösen a hatáskörrel rendelkező hatóságoknál történő bejegyzés nemzeti szabályainak azon eltéréseit óhajtotta megszüntetni, amelyek egyenlőtlenségeknek és a szabad mozgás akadályainak forrását képezték (lásd: Bizottság kontra Luxemburg ítélet, C-193/05, EU:C:2006:588, 34. pont, és Wilson-ítélet, EU:C:2006:587, 64. pont).
- 38 Ebben az összefüggésben a 98/5 irányelv 3. cikke az ezen irányelv által biztosított letelepedési jog igénybe vétele előzetes feltételeinek teljes harmonizációját hajtja végre annak előírásával, hogy a tevékenységét a szakmai képesítésének megszerzése szerinti tagállamtól eltérő tagállamban gyakorolni kívánó ügyvédnek e tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságánál be kell jegyeztetnie magát, és e hatóságnak be kell jegyeznie az ügyvédet, „ha az ügyvéd bemutatja a saját tagállamának hatáskörrel rendelkező hatóságánál történt bejegyzését bizonyító igazolást” (lásd ebben az értelemben: Bizottság kontra Luxembourg ítélet, EU:C:2006:588, 35. és 36. pont, valamint Wilson-ítélet, EU:C:2006:587, 65. és 66. pont).

- 39 E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy a saját tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságánál történt bejegyzés igazolásának a fogadó tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságánál történő bemutatása az egyetlen olyan feltétel, amelyhez a fogadó tagállam az érdekelt bejegyzését kötheti, és amely szerint ő ez utóbbi tagállamban saját tagállamának szakmai címét viselve gyakorolhatja tevékenységét (lásd: Bizottság kontra Luxemburg ítélet EU:C:2006:588, 37. pont, és Wilson-ítélet, EU:C:2006:587, 67. pont).
- 40 Következésképpen meg kell állapítani, hogy valamely tagállam olyan állampolgárai, mint A. Torresi és P. Torresi, akik e tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságának bemutatják a más tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságánál történt bejegyzés igazolását, főszabály szerint olyannak tekintendők, mint akik megfelelnek minden ahhoz szükséges feltételnek, hogy az ezen utóbbi tagállamban megszerzett szakmai címmel bejegyezzék őket az előbb említett tagállam letelepedett ügyvédek névjegyzékébe.
- 41 A kérdést előterjesztő bíróság szerint azonban A. Torresi és P. Torresi a jelen ügyben nem hivatkozhat a 98/5 irányelv 3. cikkére, mivel az ügyvédi szakmai képesítésnek az Olasz Köztársaságtól eltérő tagállamban történő megszerzésének kizárólag az a célja, hogy megkerüljék az ezen utóbbi tagállamnak az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdésére vonatkozó jogának az alkalmazását, és ezért az a letelepedés jogának visszaélészerű igénybevételét képezi, amely ellentétes ezen irányelv céljaival.
- 42 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint nem lehet az uniós jogi normákra csalárd módon vagy visszaélészerűen hivatkozni (lásd különösen: Halifax és társai ítélet, C-255/02, EU:C:2006:121, 68. pont, valamint SICES és társai ítélet, C-155/13, EU:C:2014:145, 29. pont).
- 43 Konkrétan a letelepedés szabadságának a visszaélészerű igénybevétele elleni küzdelem tekintetében a tagállam jogosult arra, hogy meghozza az annak megakadályozásához szükséges intézkedéseket, hogy az EUM-Szerződés által teremtett könnyítések oltalma alatt bizonyos állampolgárai visszaélészerűen megpróbálják magukat kivonni e tagállam nemzeti jogszabályainak a hatálya alól (lásd: Inspire Art ítélet, C-167/01, EU:C:2003:512, 136. pont).
- 44 A visszaélészerű magatartás fennállásának megállapításához egy objektív és egy szubjektív elem együttes fennállása szükséges (lásd: SICES és társai ítélet, EU:C:2014:145, 31. pont).
- 45 Ami az objektív elemet illeti, az objektív körülmények összességéből annak kell következnie, hogy az uniós szabályozás által előírt feltételek formális betartása ellenére nem valósul meg e szabályozás célja (lásd: SICES és társai ítélet, EU:C:2014:145, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 46 Ami a szubjektív elemet illeti, annak kell kitűnnie, hogy az uniós szabályozás alapján jogosulatlan előnyszerzésre irányuló szándék áll fenn oly módon, hogy mesterséges módon teremtik meg az előny megszerzéséhez szükséges feltételeket (lásd ebben az értelemben: O. és B. ítélet, C-456/12, EU:C:2014:135, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 47 Amint azt a jelen ítélet 35. pontja felidézte, a 98/5 irányelv célja az ügyvédi hivatás folyamatos gyakorlásának megkönnyítése az ügyvédi minősítés megszerzése országától eltérő másik tagállamban.
- 48 E tekintetben meg kell állapítani, hogy valamely tagállam állampolgárainak azon joga, hogy megválaszthassák egyrészt azt a tagállamot, amelyben a szakmai képesítésüket meg akarják szerezni, és másrészt azt a tagállamot, ahol a szakmájukat gyakorolni kívánják, a Szerződések által biztosított alapvető szabadságok egységes piacon belüli gyakorlásának velejárója (lásd ebben az értelemben: Bizottság kontra Spanyolország ítélet, C-286/06, EU:C:2008:586, 72. pont).

- 49 Így az, hogy valamely tagállam olyan állampolgára, aki e tagállamban egyetemi diplomát szerzett, valamely más tagállamba távozik annak érdekében, hogy ott megszerezze az ügyvédi szakmai képesítést, majd ezt követően visszatér az állampolgársága szerinti tagállamba abból a célból, hogy ott az ügyvédi szakmát a szakmai képesítés helye szerinti tagállamban megszerzett szakmai címmel gyakorolja, az olyan esetek egyikének minősül, amelyekben a 98/5 irányelv célja teljesül, és önmagában az nem minősülhet a 98/5 irányelv 3. cikkéből következő letelepedési jog visszaélészerű igénybevételenek.
- 50 Ezenfelül, amint azt a főtanácsnok indítványának 91. és 92. pontjában megállapította, az a körülmény, hogy valamely tagállam állampolgára azt választotta, hogy a szakmai képesítését az illetősége szerintitől eltérő tagállamban szerzi meg annak érdekében, hogy ott kedvezőbb szabályozásban részesüljön, önmagában nem teszi lehetővé annak a megállapítását, hogy joggal való visszaélés áll fenn.
- 51 Ezenfelül ezt a megállapítást az sem cáfolja meg, hogy a letelepedett ügyvédek névjegyzékébe való bejegyzés iránti kérelemnek a fogadó tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságainál való előterjesztése a szakmai címnek a származási tagállamban való megszerzését követő rövid időn belül történt. Amint ugyanis a főtanácsnok az indítványának 93. és 94. pontjában megállapította, a 98/5 irányelv 3. cikke semmilyen módon nem írja elő, hogy a szakmai képesítés megszerzésének helye szerintitől eltérő tagállamban szakmai tevékenységet gyakorolni kívánó ügyvédnek a fogadó tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságainál történő bejegyzését függővé tehetnék attól, hogy a származási tagállamban teljesítsen bizonyos időtartamú, ügyvédi tevékenységgel töltött szakmai gyakorlatot.
- 52 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 98/5 irányelv 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy nem minősülhet visszaélészerű magatartásnak az, ha valamely tagállam állampolgára az egyetemi vizsgák sikeres letételét követően más tagállamba távozik az ügyvédi szakmai képesítés megszerzése érdekében, majd visszatér az állampolgársága szerinti tagállamba abból a célból, hogy ott az ügyvédi szakmát az ezen szakmai képesítés helye szerinti tagállamban megszerzett szakmai címmel gyakorolja.

A második kérdésről

- 53 A kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a 98/5 irányelv 3. cikke az EUSZ 4. cikk (2) bekezdésére tekintettel érvénytelen-e.
- 54 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése értelmében az Unió tiszteletben tartja a tagállamok nemzeti identitását, amely elválaszthatatlan része azok alapvető politikai és alkotmányos berendezkedésének.
- 55 A Consiglio Nazionale Forense álláspontja szerint a 98/5 irányelv 3. cikke – mivel az lehetővé teszi az ügyvédi szakmai címüket az Olasz Köztársaságtól eltérő tagállamban megszerző olasz állampolgárok számára, hogy a szakmájukat az Olasz Köztársaságban gyakorolják – az olasz alkotmány 33. cikke (5) bekezdésének megkerülését eredményezi, amely az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdését a sikeres szakvizsga feltételéhez köti. Következésképpen ez a másodlagos uniós jogi rendelkezés, mivel lehetővé teszi egy olyan szabályozás megkerülését, amely az olasz nemzeti identitás részét képezi, sérti az EUSZ 4. cikk (2) bekezdését, és ezért azt érvénytelennek kell tekinteni.
- 56 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a 98/5 irányelv 3. cikke kizárólag az ügyvédi szakmának a származási tagállamban megszerzett szakmai címmel történő gyakorlása céljából való, valamely tagállamban történő letelepedésre vonatkozó jogot érinti. E rendelkezés nem szabályozza az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdését, sem pedig e szakmának a fogadó tagállamban adott szakmai címmel történő gyakorlását.

- 57 Ebből szükségszerűen az következik, hogy a letelepedett ügyvédek névjegyzékébe való bejegyzés iránt a 98/5 irányelv 3. cikke alapján előterjesztett kérelem a jellegénél fogva nem teszi lehetővé a fogadó tagállam ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdésére vonatkozó szabályozása alkalmazásának a megkerülését.
- 58 Következésképpen – amint azt az olasz kormány a tárgyalás során elismerte – meg kell állapítani, hogy a 98/5 irányelv 3. cikke abban a tekintetben, hogy a valamely tagállamnak a más tagállamban ügyvédi szakmai címet szerző állampolgárai számára lehetővé teszi azt, hogy az állampolgárságuk szerinti államban a származási tagállamban megszerzett szakmai címmel gyakorolják az ügyvédi szakmát, semmiképpen sem érintheti : a fogadó tagállam EUMSZ 4. cikk (2) bekezdése értelmében vett alapvető politikai és alkotmányos berendezkedését vagy alapvető funkcióit.
- 59 Következésképpen a második előterjesztett kérdés vizsgálata nem tárt fel olyan tényezőt, amely érinthetné a 98/5 irányelv 3. cikkének az érvényességét.

A költségekről

- 60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

- 1) **Az ügyvédi hivatásnak a képesítés megszerzése országától eltérő tagállamokban történő folyamatos gyakorlásának elősegítéséről szóló, 1998. február 16-i 98/5/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy nem minősülhet visszaélésszerű magatartásnak az, ha valamely tagállam állampolgára az egyetemi vizsgák sikeres letételét követően más tagállamba távozik az ügyvédi szakmai képesítés megszerzése érdekében, majd visszatér az állampolgársága szerinti tagállamba abból a célból, hogy ott az ügyvédi szakmát az ezen szakmai képesítés helye szerinti tagállamban megszerzett szakmai címmel gyakorolja.**
- 2) **A második előterjesztett kérdés vizsgálata nem tárt fel olyan tényezőt, amely érinthetné a 98/5 irányelv 3. cikkének az érvényességét.**

Aláírások